

Seminarium na temat „Ekologiczne i społeczno-demograficzne problemy wsi polskiej” (Jadwisin, 16-18 III 1981 r.)

Seminarium, zorganizowane przez Komitet Przestrzennego Zagospodarowania Kraju PAN, zgromadziło wybitnych przedstawicieli różnych dziedzin nauki (od ekologów do architektów), dzięki czemu obraz obecnego stanu wsi polskiej, jaki zarysował się pod koniec spotkania, charakteryzował się dużą głębią ostrości, obiektywizmem i rzetelnością. Niestety, jest to obraz zły, wręcz katastrofalny. W wielu referatach tak właśnie formułowano ostateczne wnioski dotyczące różnych dziedzin funkcjonowania wsi. W czasie trwania seminarium przedstawiono 10 referatów. Cały pozostały wolny czas wypełniła bardzo szeroka i ożywiona

dyskusja. W pierwszym dniu obrad jako pierwszy wystąpił prof. L. Ryszkowski z omówieniem sytuacji ekologicznej rolniczego krajobrazu wsi. Referat ten dał podstawy do wnioskowania o kierunkach rozwoju rolnictwa. Postawiona została teza tzw. rolnictwa ekologicznego, dającego gwarancję optymalizacji — uzyskiwania wysokich plonów z jednej strony i uniknięcia związanych z tym procesów degradacji środowiska z drugiej. W referacie doc. Z. Margowskiego ukazano losy pierwiastków biofilnych w różnych ekosystemach i poruszono ważne zagadnienie wielkich ferm hodowlanych. Część referatową pierwszego dnia zamknęło opracowanie dr M. Mackiewicza dotyczące stanu opieki zdrowotnej na wsi.

W drugim dniu wygłoszono wszystkie pozostałe referaty. Otworzył go referat prof. A. Stasiaka o strukturze i przemianach społeczno-demograficznych wsi w ostatnim dziesięcioleciu. Stwierdzono m.in. poważny spadek liczebności w tym okresie ludności wsi w wyniku silnych tendencji emigracyjnych, znaczne zmiany w strukturze populacji określone jako starzenie się wsi, znaczny wzrost udziału inwalidów w populacji wsi w porównaniu z miastem. Również problemy socjologiczno-demograficzne znalazły się w dwóch następnych referatach (prof. A. Szemberg i mgr E. Stasiak). Omówiono w nich problem starzenia się wsi w aspekcie regionalnym oraz problemy wyludniania się wsi w woj. suwalskim.

Prof. D. Gałaj zaprezentował szeroki obraz struktury organizacyjnej systemu społecznego gminy: władza—społeczeństwo—przestrzeń i krytycznie ocenił faktyczny stan funkcjonowania tego systemu. Dwa następne referaty (prof. Z. Kwieciński i doc. T. Żarski) dotyczyły problemów szkolnictwa i sytuacji mieszkaniowej wsi. Omówiono katastrofalne skutki wprowadzenia reformy szkolnictwa na wsi. Stwierdzono istnienie stosunkowo nieźle w porównaniu z miastem sytuacji mieszkaniowej pod względem wielkości mieszkań i znacznie gorszej w ich wyposażeniu w instalacje. W ostatnim referacie (dr inż. W. Kosiński) omówiono przemiany zachodzące we wsi polskiej w rejonach rekreacyjnych pod wpływem masowej turystyki. Trzeci dzień trwania seminarium poświęcono na dyskusję i przedstawiono zarys wniosków wyłonionej uprzednio komisji wnioskowej.

Seminarium dało całościowy obraz systemu obszarów wiejskich niezbędny w nowoczesnej koncepcji rolnictwa ekologicznego. Wielokrotnie postulowano konieczność interdyscyplinarnego i integracyjnego ujęcia problematyki wsi i rolnictwa. U podstaw takiego podejścia leży synteza oparta na znajomości procesów energetycznych i obiegu materii w krajobrazie rolniczym.

Zarówno w referatach jak i w czasie dyskusji postulowano konieczność podjęcia natychmiastowych kroków w kierunku poprawy sytuacji wsi, wskazując konkretne sposoby. Generalnie przeważał pogląd, że obecne zło leży w wieloletnim lansowaniu postaw zmierzających do traktowania społeczności wsi jako przedmiotu, a nie podmiotu.

Jerzy Karg